

НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТІВ ЯК ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

Репко І. П., Домніч Т. В.

Згідно з Національною стратегією розвитку освіти в Україні (2012 – 2021) одним із головних напрямків державної політики у сфері освіти визначено модернізацію освіти на засадах компетентнісного підходу, який передбачає не тільки забезпечення студентів певною сумою знань, умінь і навичок, а й формування здатності їх застосовувати, опираючись на здобуті досвід та ціннісні орієнтації [1].

З огляду на зазначене, актуальною є проблема формування ключових компетентностей майбутнього педагога, зокрема навчально-пізнавальної, яка є складовою інших компетентностей.

Дослідженням вихідних теоретичних положень компетентнісного підходу займалися: О. Савченко, С. Трубачова, Н. Бібік, О. Овчарук, О. Пометун та інших.

Метою роботи – розкрити навчально-пізнавальну компетентність студентів як фактор професійного становлення.

Навчально-пізнавальна компетентність належить до загального змісту освіти, представляє сукупність взаємопов'язаних змістових орієнтирів, знань, умінь та навичок, досвіду діяльності студентів стосовно об'єктів реальної дійсності та є однією з центральних проблем педагогічної науки. Для визначення поняття навчально-пізнавальною компетентності майбутнього педагога важливе значення має думка О. Савченко, яка вважає, що вчитися вміє той який: сам виявляє мету діяльності або приймає поставленій; виявляє зацікавленість у навчанні, докладає вольових зусиль; організовує свою працю для досягнення результату; знаходить і відбирає потрібну інформацію для виконання навчальної задачі; виконує інтелектуальні і практичні дії, прийоми, операції на репродуктивному і творчому рівні; володіє вміннями й

навичками самоконтролю та самоосвіти; усвідомлює результативність своєї діяльності [4].

У Законі України «Про освіту» компетентність трактується як динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність [3].

Автори розглядають це поняття як характеристику особистості, що виражає готовність і здатність людини ефективно розв'язувати завдання, які виникають перед нею в процесі діяльності. На відміну від знань, умінь та навичок, які використовуються під час дії за зразком, компетентність – це здатність діяти на основі отриманих знань, сформованих вмінь та навичок.

Компетентнісний підхід – це спрямованість освітнього процесу на формування ключових і предметних компетентностей особистості. О. Пометун вважає, що результатом такого процесу буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості. Така характеристика має сформуватися у майбутніх педагогів в освітньому процесі і містити знання, вміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості [2].

Ми трактуємо навчально-пізнавальну компетентність майбутніх педагогів як інтегровану якість особистості, що базується на життєвому досвіді студента та поєднує в собі внутрішню мотивацію до навчання, ціннісні орієнтації, суб'єктивну готовність до навчання, формування вмінь та навичок, розвитку здібностей, що сприяє ефективному розв'язуванню освітніх завдань, творчо застосовувати відомі знання та успішно оволодівати новими способами навчально-пізнавальної діяльності.

Навчально-пізнавальна компетентність – це і вміння, і досвід, і бажання самостійного набуття нових знань, продукування та втілення тих чи інших ідей, освоєння суб'єктивно нових векторів діяльності. Це готовність

виходити за межі заданого і включатися в інтелектуальну діяльність, що не стимулюється зовні. Це відкрита пізнавальна позиція, яка визначає якість освіти, що дозволяє ефективно організовувати процес свого учіння протягом усього життя.

Ключова компетентність «уміння вчитися» – особистісне, суб'єктивне утворення. Дуже часто студенти займаються переважно виконавською, репродуктивною діяльністю, яка є тільки фрагментом компетентності «уміння вчитися» та є недостатньою для процесу учіння, активної пізнавальної діяльності та самоорганізації. Тільки людина, що володіє навчально-пізнавальною компетентністю, може бути успішною та конкурентоздатною в житті.

Сюди входять знання й уміння організації цілепокладання, планування, генерації ідей, аналізу, рефлексії, самооцінки навчально-пізнавальної діяльності. У межах цієї компетентності визначаються вимоги відповідної функціональної грамотності: уміння відрізняти факти від домислів, володіння вимірювальними навичками, використання ймовірнісних, статистичних та інших методів пізнання.

Формування навчально-пізнавальної компетентності студента не може бути відірваною від формування особистості в цілому. Потреби, мотиви, моральна та емоційна складові орієнтації безпосередньо впливають на рівень активності, розумової діяльності, формують поведінку студента. Перед педагогами стоїть вимога щодо організації такого освітнього процесу, в якому передбачатиметься ціннісне ставлення студентів до власної діяльності та навчання спеціальним прийомом самоконтролю.

Стимулювання такого освітнього процесу можливе здійснити шляхом застосування різних форм роботи, активних методів навчання, прийомів, які дадуть відповідь на основну сучасну проблему педагогіки, чому навчати і як навчати.

Мотивами майбутніх педагогів до формування навчально-пізнавальної компетентності є: адекватна самооцінка своїх можливостей; заохочення

прагнення до саморозвитку та самовдосконалення; виховання почуття відповідальності; наповнення змісту особистісно-орієнтовним цікавим матеріалом; гуманне ставлення та повага до студента; задоволення потреби у спілкуванні з педагогом та одногрупниками; збагачення мислення інтелектуальними почуттями; формування пізнавального інтересу та допитливості; застосування різних способів педагогічної підтримки; формування вміння самостійно працювати з джерелами інформації; в наданні ініціативи у пізнавальній діяльності, заохочення самостійності, створення емоційно стимулюючого навчального середовища; розвиток у молодих спеціалістів саморегуляції на основі особистої відповідальності; здійснення освітнього процесу в атмосфері взаємодії, емоційної співдружності; виконання педагогом ролі консультанта, порадника; створення можливостей для максимальної самореалізації кожного студента.

З огляду на вищесказане, важливо формувати особистість, яка вміє самостійно вчитися, шукати джерела інформації, шляхи розв'язання завдань, не губитися в нових ситуаціях. Навчально-пізнавальну компетентність потрібно розглядати як фактор, що дозволяє отримати якісну професійну освіту.

Література

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
2. Пометун О.І. Реалізація компетентісного і діяльнісного підходів у сучасному підручнику історії / О.І. Пометун // Український педагогічний журнал. – 2015. – № 2. – С. 146-157.
3. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
4. Савченко О.Я. Виховання розумної особистості яка вміє самостійно вчитися / О.Я. Савченко// Початкова

школа – 2007. – №8. – С. 1-5.

6. Бухлова Н. Навчаємо вчитися: діагностика і формування самоосвітньої компетентності учнів / Н. Бухлова. –

К. Вид. дім «Шкіл. світ» Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с.